

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ב.

עין משפט נר מצוה

א א מיי פ"א מהל' מקי
ממון הל' י סגט עשין
סו ולאוין רפט טוש"ע
ח"מ ס' שפט סקיף א:
ב ב מיי שס פ"א הל' ב
סגט ס' הלכה א סגט
עשין סה טוש"ע ח"מ ס'
מי סקיף א:
ג ג מיי שס פ"ד הל' א
סגט עשין סט טור ש"ע
ח"מ ס' ח"ח סקיף א:
ד ד מיי שס פ"א הל' ב
סגט עשין סו טוש"ע
ח"מ ס' שפט סקיף א:
ה ה מיי שס ופ"ח הלכה
ט סגט שס טור ש"ע
שס סקיף ב ופי' מיט סקיף
א:
ו ו מיי שס פ"ב הלכה א
ע"ש סגט שס טוש"ע
ח"מ ס' שפט סקיף יח:
ז ז מיי פ"ז מהל' שגט
הלכה א סגט לאוין סה:
ח ח מיי שס הל' א:
ט ט י ב מיי שס הלכה ז:
י י ל מיי פ"ד מהל' שאר
אבות הטומאה הל' ב
סגט עשין רמז:
יא יא מיי שס פ"ה הל'
א סגט שס:

ארבעה אבות נזיקין. אית דוכמא דלא מני הן כמו הכא
וזגמרא גבי שלש עשרה אבות נזיקין וצארכע
מחוסרי כפרה (כריתות דף טז:) ואית דוכמא דקמני הן
ארבעה שומרי הן (שנועות ד' מט.) וארבעה ראשי שנים הן
(ר"ה ד' ב. וסס) (גליון.) וא"ת אמאי
לא קאמר ארבעה אבות נזיקין הן
דקמני ד' ראשי שנים הן וי"ל שלא
בא אלא להגיד ארבע אבות הללו
לא ראי זה כראי זה וקצת קשה
דזגמרא מוכח דנחית תנא למנינא
מדפריך ותנא דידן מאי טעמא לא
מני הני לכך י"ל דיש מקומות דלא
מני הן כדאשכחן צארכע מחוסרי
כפרה. (ע"כ):

ארבעה

השור והבור. פי' דקונטרס
כסדר שנתכו צפרשה
סדרן צמשה (א) וא"ע דלמ"ד תנא
שור לגרלו לא הוי כסדר הפרשה
דרגל נפקא לן מושלח את צעירה
דכתיב צמר צור מ"מ שס שור כתיב
קודם צפרשה דהיינו נגיחה דקרן
ולמ"ד צמשה או אדם א"ע"ג דלצמר
הצערה כתיב צפרשה אמור מכה
צמשה ישלמנה דהיינו אדם דאזיק
שור לא חש לשנותו כסדר הפרשה
לפי שרחוק כל כך ושנאו כסדר לא
הרי דסיפא שמצעה קודם להצער
ור"ת פי' דשס אדם כתיב צפרשה
קודם כי יגזוז איש שור והוא
אחד מאבות נזיקין דקמני לה
צצרייתא צממא:

א הרי השור כהרי המבעה.
פירוש אין קולמו של שור
קקולמו של מצעה דמפרש לקמן
צגמ' למ"ד תנא שור לקרנו ומצעה
לשינו משום דשור כוונתו להזיק
ומצעה אין כוונתו להזיק ולפיכך אי
כתב רחמנא שור לא אחי מצעה
מיניה שהוא קל מיניה ואין פירושו
כשאר מקומות שצתלמוד לא ראי זה
פירושו מצאנא מקומות משום דהזכיר התלמוד גורס הדין ושינה כלל התלמוד
פירושו מצאנא מקומות משום דהזכיר התלמוד גורס הדין ושינה כלל התלמוד

ו זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי האש. גבי שור ומצעה לא הולך לפרש החומר כי הכל משום דחד מחד קל למצוא חומר באלה
מה שאין צמצרו והא דלא מני הכל לא הרי האש כהרי השור ומצעה כהרי השור משום שלא היה
יכול למצוא חומר לא משום דהא אחר מעורב בו ואין הולך לדעתו כמו שורו אין זה חומר * מדלא חשיב לה גבי
חומר באלו מצבור * והא דלמרינן לקמן (דף ג: דף א:) גבי אבנו וסכינו מאי שנא אש דכח אחר מעורב בו ואין הולך לדעתו ה"ק מאי
שנא אש שא"פ שכת אחר מעורב בו ראוי להתחייב בו משום שהוא ממונך ושמירתו כו' וצסיפא גבי צור הוה מאי למימר לא
הרי הצור שחמילת עשייתו לנוק כהרי אלו ולא חש לפי שהפסיק באלו וצור לא רצה לשנות קודם אש דא"כ הוי אחי אש מיניה
דכולהו אחי מצור וחד מהנך דלמרינן צגמ' (ד' ה:) והתנא האריך להגדיל תורה ואלדיר וקצת קשה דמשמע * דעושין ממון מן הדין
* (ו) ובצמלתי תניא כי יפתח וכי יכרה אס על הפתיחה חייב על הכרייה לא כל שכן אלא ללמדך שאין עושין ממון מן הדין ומיהו
צפרק הפרה (לקמן מט: וסס) דריש ליה לדרשה אחרינא שעל עסקי פתיחה וכרייה צאה לו או להציא כורה אחר כורה שסילק
מעשה ראשון (לקמן נא:.) [נו' חס' לקמן ד: ע"ש]:

ו **לרבי אע"פ אמאי קרי י"ה אב.** וא"ת וינמא דנפקא מינה לענין התראה שד"ס ועדיין קרי
צפרק תולין (שגט דף קלח.) משמר משום מאי מתרינן ציה רצה אמר משום צור רצי וירא אמר משום מרקד וי"ל דהכי * פריך
משום מאי מתרינן ציה שהוא חייב רצה אמר משום צור רצי אמר משום מרקד פטור דכיון שהוא מתרה צדצר שאין דומה
סצר שמלעיג בו ופטור אצל אס התרו בו ואמר אל תשמר חייב ועי"ל דזהו שמתרין הך דהוא צמסן קרי ליה אב וצריך להתרות התולדה
בשמה * ועוד דנוטע ומציל אין צריך להתרות משום אב ואס התרה משום התולדה חייב ופ"ה לא חשיב ליה צפרק כלל גדול:
ה **הך דהואי במשכן חשיבא קרי י"ה אב** הך דא' הואי במשכן חשיבא קרי י"ה תולדה. ולפי הך גירסא צא לאפוקי כמה
מלאכות שלא היו חשונין והיו צמסן דתולדות ניניהו ולא אבות מלאכות דלמרינן צפרק צממה טומנין (שגט דף מט:.) הס
העלו הקרשים מקרקע לעגלה דהיינו הכנסה ומושיט דזיוטא אחת ואית דגרסי הך דהוא צמסן וחשיבא קרי ליה אב הך
דלא הוה צמסן ולא חשיבא קרי לה תולדה ולפי גירסא זו צריך לומר דכתיב תרתי אצל חשיבא ולא הוי צמסן או איפכא הוי תולדה:
דלילו

ארבעה אבות נזיקין. אבות קרי להנך דכתיבן צקרא צהדיא
וזגמרא [ב: ג:] מפרש הי ניהו תולדות: **השור והבור כו'.**
כסדר שהן כחוצין צפרשה סדרן צמשה דפרשה ראשונה נאמרה
צבור שניה צבור: מצעה. מפרש צגמ' [ג: א:]: **הצער.** כי תכלא אש:
לא הרי שור כהרי המבעה. כלומר
אי כתב רחמנא שור לא נפיק מצעה
מיניה ואמטו להכי איצטריכו למיכתב
ולהכי נקט צרישא כהרי המבעה
ולא נקט להו כסדר לא הרי השור
כהרי הצור משום דתו לא הוי מני
למינתי לא זה זה שיש צהן רוח
חיים דהא צור אין בו רוח חיים
ועוד טעמא אחרינא דהא רבותא
אשמעינן שא"פ שיש לשניהם רוח
חיים לא נפיק חד מצצריה. וצגמ' [ה:]:

מפרש מאי לא הרי דקאמר: **כהרי האש שאין בו רוח חיים.** ואי לא
כתציה רחמנא הוה אמינא ליפטור:
לא זה וזה כו'. אלו שלשון דרכן לילך
ולחוק: **האז השור כו'.** מפרש
צגמ' [ו: א:] לאחוי מאי: **צמיצט הארץ.**
מעצית נכסיו יצגה דמי הזיק אס
רוצה לפרוע לו קרקע: **גב' הטאת.**
צשוגג: **סקילה.** צמויד: **אי עניד**
שפי אבות. צשוגג: **מיחייב תרמי**
מטאות: **לא מיחייב אלא חדא.**
אאב מללכה אצל אטולדה דידיה לא
מיחייב: **ולר' דמחייב תרמי כו'.** דאי
עניד אב וטולדה דידיה מחייב תרמי
מטאות צמס' כריתות צפ' אמרו לו
(דף נז:.) כולהו אבות מלאכות ממסן
גמרינן להו צמסכת שגט (דף מט:):
וטמא

חדא וחדא ואילו עביד אב ותולדה דידיה לא מחייב אלא חדא * ולרבי
אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרי ליה אב ואמאי קרי לה
תולדה הך דהוה במשכן חשיבא קרי ליה אב הך דלא הוי במשכן חשיבא
קרי לה תולדה גבי טומאות תנן * אבות הטומאות * והשרץ * והשכבת זרע

דהתם פירושו אין חומר של זה כחומר של זה ולכן אין החומרות גורמות זה הדין אלא הדין השוה שבהן גורם הדין ושינה כלל התלמוד
פירושו מצאנא מקומות משום דהזכיר התלמוד גורס הדין ושינה כלל התלמוד

ו זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי האש. גבי שור ומצעה לא הולך לפרש החומר כי הכל משום דחד מחד קל למצוא חומר באלה
מה שאין צמצרו והא דלא מני הכל לא הרי האש כהרי השור ומצעה כהרי השור משום שלא היה
יכול למצוא חומר לא משום דהא אחר מעורב בו ואין הולך לדעתו כמו שורו אין זה חומר * מדלא חשיב לה גבי
חומר באלו מצבור * והא דלמרינן לקמן (דף ג: דף א:) גבי אבנו וסכינו מאי שנא אש דכח אחר מעורב בו ואין הולך לדעתו ה"ק מאי
שנא אש שא"פ שכת אחר מעורב בו ראוי להתחייב בו משום שהוא ממונך ושמירתו כו' וצסיפא גבי צור הוה מאי למימר לא
הרי הצור שחמילת עשייתו לנוק כהרי אלו ולא חש לפי שהפסיק באלו וצור לא רצה לשנות קודם אש דא"כ הוי אחי אש מיניה
דכולהו אחי מצור וחד מהנך דלמרינן צגמ' (ד' ה:) והתנא האריך להגדיל תורה ואלדיר וקצת קשה דמשמע * דעושין ממון מן הדין ומיהו
צפרק הפרה (לקמן מט: וסס) דריש ליה לדרשה אחרינא שעל עסקי פתיחה וכרייה צאה לו או להציא כורה אחר כורה שסילק
מעשה ראשון (לקמן נא:.) [נו' חס' לקמן ד: ע"ש]:

ו **לרבי אע"פ אמאי קרי י"ה אב.** וא"ת וינמא דנפקא מינה לענין התראה שד"ס ועדיין קרי
צפרק תולין (שגט דף קלח.) משמר משום מאי מתרינן ציה רצה אמר משום צור רצי וירא אמר משום מרקד וי"ל דהכי * פריך
משום מאי מתרינן ציה שהוא חייב רצה אמר משום צור רצי אמר משום מרקד פטור דכיון שהוא מתרה צדצר שאין דומה
סצר שמלעיג בו ופטור אצל אס התרו בו ואמר אל תשמר חייב ועי"ל דזהו שמתרין הך דהוא צמסן קרי ליה אב וצריך להתרות התולדה
בשמה * ועוד דנוטע ומציל אין צריך להתרות משום אב ואס התרה משום התולדה חייב ופ"ה לא חשיב ליה צפרק כלל גדול:
ה **הך דהואי במשכן חשיבא קרי י"ה אב** הך דא' הואי במשכן חשיבא קרי י"ה תולדה. ולפי הך גירסא צא לאפוקי כמה
מלאכות שלא היו חשונין והיו צמסן דתולדות ניניהו ולא אבות מלאכות דלמרינן צפרק צממה טומנין (שגט דף מט:.) הס
העלו הקרשים מקרקע לעגלה דהיינו הכנסה ומושיט דזיוטא אחת ואית דגרסי הך דהוא צמסן וחשיבא קרי ליה אב הך
דלא הוה צמסן ולא חשיבא קרי לה תולדה ולפי גירסא זו צריך לומר דכתיב תרתי אצל חשיבא ולא הוי צמסן או איפכא הוי תולדה:
דלילו

(א) שקלים פ"ה ה"א
כריתות ב: ג: ט שגט מט:
עג. [וש"נ] שקלים פ"ה
ה"א, א שגט טה: יז:
כריתות טז, (ד) כלס פ"א
מ"א, (ה) [שמות כה-כג],
(ו) [שם כב, (א) ונו' חס']
ר"ה ב. ד"ה ארבעה
ולע"ק, (ח) [עין מוספות
רש שגט ד"ה יצאח],
(ט) צ"ל ובצמלתי, (י) צ"ל
פירוש, (ס) עין צמח"ס,
ט [נו' חס'] שגט עג: ד"ה
משום ועוד שס יז: ד"ה
ולר' דמחייב, (ס) עין
צמח"סל' צסס גליון.

גליון הש"ס
חוס' ד"ה ולא. מלל
חשיב לה. לקמן י ע"א:
בא"ד והא דארינן לקמן
ג ע"ב: בא"ד דעושין
במון סו חרין. עין
לקמן ד' ע"ב חוס' ד"ה
ועדין ועין צמח"ס חגיגה
יא ע"ב ד"ה צממו:
בא"ד ובצמלתי חגיגה
וכן עוד צמלתי פרשת
משפטים צפסוק וטמא לו
מכור אס על הטיחה חייב
על המכירה לביש אלא
שאין עושין מן הדין:

מוסף רש"י
במייטב הארץ. שגט לו
ללס לגבות מועט מקרקע
ערים ולא לגבות הרבה
מזבירות (ג"סין סח:).

רבינו חננאל

פירוש רבינו חננאל
מסכת בבא קמא

פרק ראשון: ארבעה אבות
בשם השם אמן

ארבעה אבות נזיקין, השור
והבור והמבעה וההבער,
לא השור כהרי המבעה
כר' ובענין מדקמני אבות
מכלל דאיכא תולדות,
תולדותיהן כיוצא בהן אי
לא. גבי שבת תנן אבות
מלאכות תולדותיהן כיוצא
בהן, בשגגה בין אבות
בין תולדות חטאת, במזיד
סקילה. פי' אבות, זורע.
תולדות, נוטע ויוצא בו.
וכן הארבעים וספר אחת,
כלל כענין הזה פירושם.

ומאי טעמי קרן להאי
אב ולתורה תולדה. ופשוטי
דאי עביד ב' אבות או
ב' תולדות חייב תרתי,
אב ותולדה דידיה אינו
חייב אלא אחד. ואקשי
ולר' אלעזר דמחייב על
אב ותולדה דידיה תרתי,
מאי דתנן אמר ר' עקיבה
שאלתי את ר' אליעזר
העושה מלאכות הרבה
מעין מלאכה אחת מהו
כר' עד חייב על כל
אחת ואחת. ופשוטי לה
בגמרא. תולד' מלאכות
כמלאכות דמייא אי לא.
ופשט ליה דלדלי מלאכות
כמלאכות דמייא. ופרקי
הך דהואי במשכן קרי
ליה אב. ומלאכה דלא
הואי במשכן קרי ליה
תולדה. ודברי רבי אליעזר
מפורשים הן בברייתות
ספר אמרו לו. גבי טמאות
תנן אבות טמאות כר',